

Abstrakt

Práce se po úvodním stručném historickém *exposé* užívání vod (nejen) na našem území a souvisejících pramenů práva zaměřuje na rozhodování a procesy v oblasti užívání vod v soudobé české právní úpravě. Téma je rozděleno do tří ucelených bloků pojednávajících o vodoprávním řízení, o opatření obecné povahy ve vodním zákoně a o jiných aktech podle vodního zákona. Na úvod předchází kapitola věnovaná soustavě vodoprávních úřadů, které se v rozhodující míře podílejí na výkonu státní správy podle vodního zákona. Práce poukazuje na dělenou centrální působnost čtyř ministerstev (zemědělství, životního prostředí, dopravy, obrany) jako ústředních vodoprávních úřadů i na jinak „zbytkovou“ působnost obecních úřadů obcí s rozšířenou působností jako vodoprávních úřadů. Kapitola o vodoprávních úřadech se také věnuje působnosti obecních, krajských úřadů a újezdních úřadů, stejně tak jako nedávno zrušeným vodoprávním úřadům pověřených obecních úřadů.

Vodoprávní řízení je správní řízení vedené o věcech upravených vodním zákonem. Správní orgány (nejčastěji vodoprávní úřady) v něm postupují podle správního řádu, popř. v případě vodních děl či vodohospodářských úprav podle stavebního zákona, pokud vodní zákon, jenž ve vztahu k citovaným předpisům vystupuje jako *lex specialis*, nestanoví něco jiného. Vodní zákon obsahuje řadu odchylek od správního řádu, které jsou v této práci popsány a rovněž zhodnoceny jednak z hlediska odůvodněnosti ve vztahu ke správnímu řádu a tendencím po minimalizaci odchylujících se zvláštních právních úprav, jednak je uvedeno i hledisko jejich relevance vzhledem k potřebám vodohospodářské praxe. Prakticky je řada procesních pravidel prezentována na příkladu patrně nejběžnějšího typu rozhodnutí vydávaného ve vodoprávním řízení, kterým je povolení k nakládání s vodami. Práce se také pozastavuje u základního institutu vodního práva, jenž představuje právě nakládání s vodami, a to mj. i poukazy na právní úpravu některých jiných zemí.

Vodní zákon musel nejpozději po přijetí správního řádu z roku 2004 zareagovat také na skutečnost, že některé akty správních orgánů (vodoprávních úřadů) nemusí být ani rozhodnutím ve vodoprávním řízení, ani právním předpisem. Opatření obecné

povahy jako akt vymezený co do předmětu konkrétně (individuálně) a co do adresátů obecně je v rámci vodního práva ideálním typem aktu pro takové úkony vodoprávních úřadů, jako jsou např. úprava, omezování nebo zakazování obecného nakládání s povrchovými vodami (koupání, bruslení, napájení dobytka apod.) či stanovení ochranného pásma vodního zdroje nebo vodního díla aj. V uvedených případech totiž vodoprávní úřad zakládá či ruší konkrétní práva nebo ukládá určité povinnosti neurčitelnému okruhu osob (např. každému, kdo by se chtěl jít koupat v předmětném úseku povrchových vod). Přes novější vývoj judikatury v případě posuzování opatření obecné povahy z materiálního hlediska se vodní zákon od 1.8.2010 přiklonil k explicitnímu vymezení formy vybraných úkonů jako opatření obecné povahy, pokud podle zákonodárce naplňovaly znaky opatření obecné. Přesto se dnes ukazuje, že v některých ohledech mohl být takový přístup důslednější a snad i razantnější co do uplatnění opatření obecné povahy ve vodním zákoně, i když i platná právní úprava opatření obecné povahy ve vodním zákoně má v důsledku významných odchylek od procesu jeho vydání podle správního řádu přijatých v zájmu zvýšené operativnosti a jeho efektivnějšího uplatnění ve vodoprávní praxi některé kritiky.

Práci uzavírá partie věnovaná dalším typům aktů či procesům podle vodního zákona, jejichž cílem je naplňování účelu vodního zákona a vodní politiky jinak, než jak to umožňují právní předpis, rozhodnutí nebo opatření obecné povahy vydávané podle vodního zákona. Závazné stanovisko vodoprávního úřadu reprezentuje skupinu aktů, jež jsou subsumovány navazujícími správními akty a teprve skrze ně působí na jejich adresáty. Souhlas vodoprávního úřadu je třeba k těm stavbám, zařízením nebo činnostem, k nimž není třeba povolení podle vodního zákona, které však mohou ovlivnit vodní poměry. Je charakteristický tím, že může mít jak formu rozhodnutí ve správním (vodoprávním) řízení, tak i formu závazného stanoviska vodoprávního úřadu, které v takovém případě v jakési specialitě k obecně upravenému závaznému stanovisku nahrazuje jako institut určený pro taxativně vyjmenované stavby, zařízení nebo činnosti závazné stanovisko vodoprávního úřadu. Vyjádření vodoprávního úřadu k záměru umístit, provést, změnit nebo odstranit stavbu nebo zařízení anebo provádět jiné činnosti, pokud takový záměr může ovlivnit vodní poměry, energetický potenciál, jakost nebo množství povrchových nebo

podzemních vod, dnes odpovídá předběžné informaci obecně upravené ve správním řádu, zatímco dříve (stejně jako dnes např. v právní úpravě na Slovensku) se jednalo o (začasté nevídanou) nezbytnost doprovázející každou významnější investiční akci. To je ostatně směr, který by do budoucna mohl být s ohledem na význam prevence, předběžné opatrnosti a trvale udržitelného užívání vod znovu inspirací i pro naši právní úpravu, ve které vodoprávní úřad při vydávání vyjádření ke konkrétnímu záměru naplňuje v postavení erudovaného odborníka spíše roli informační či poučovací, než aby takové vyjádření bylo nezbytnou podmínkou realizace některých činností.

Vodním zákonem nabízená paleta rozhodnutí a jiných procesů v oblasti užívání vod je poměrně pestrá. Cílem této práce bylo představit nabízené alternativní procesy, včetně rozhodnutí, nejen uživatelům povrchových nebo podzemních vod. Cílem bylo také zamyslet se nad některými dílčími otázkami, popř. navrhnout či doporučit jejich novou, popř. historickou či zahraniční zkušeností inspirovanou úpravu.

Klíčová slova

Veřejná správa – vodní právo – vodní zákon – vodoprávní úřad – nakládání s vodami – vodoprávní řízení – opatření obecné povahy – závazné stanovisko – souhlas - vyjádření